

Dinsdag, 23 April 1950

Ambon Nieuws
Verschijnt voorlopig 4 x per week

REDACTIE:
ADM. en ADV.
Vereniging 14
Tel. 89

(Looze nummers ook
bij Toko RIE)

Proclamatie onafhankelijkheid der Z.-Molukken

Op 23 April 1950 om 8.30 u.m. heeft het Daerah-bestuur der Z. Mol. in overeenstemming met de wil van het volk het ailtreden van deze daerah uit de NIT en de RIS geproncleerd en de REPUBLIEK MALUKU SELATAN uitgeroepen.

Deze proclamatie stelt het bestuur volkomen gerechtigd in verband met:

1. de in 1947 gesloten besluiting door de Zuid-Molukken Raad, voorlopig toe te treden tot de NIT, welke besluiting wederom opnieuw zou worden overzogen.
2. de dan 'Panser' regering, waarbij het zelfbeschikkingrecht gelaten is aan de bevolk. g der betrokken gebieden.

Fockema Andreea naar Indonesië
Schiedel (Serau). Vrijdag werd verslag van Fockema Andreea, waarnaar van Oorlog en Vrede, naar Indonesië toe, naar hij zede de afrekening van het KNIL aanvaard. 'door te drukken'. Hij gaat mede op verzoek van de VS en zal rond drie weken in Indonesië blijven, om zich vervolgens in Nederland bezig te houden met de bepaling van oorlog. Hij verklaarde voorn, dat de overname van verantwoordelijkheid is uitge-

alstari onafhankelijkheid de laatste grondgedragingen zijn. Daarvoor worden, want, om kunnen de mensen niet langer op een andere manier.

BAGUO - CONFERENTIE MET ANTICOMMUNISTISCH
Medula (IPS) Bureau in Man. Yaris terug, verklaarde, dat B tot 10 landen aan de Baguio conferentie zullen deelnemen, doch hij had niet de vrijheid te

Washington (UPI). De Amerikaanse min., v. Bert, Zakes A. hebben verklaarde. Zaterdag in Washington, die enige basis voor onze beschaving en de enige veiligheid van een vrije wereld' is door Rusland bedreigd geworden. Hij zei dit op een tijdschrift van 7000 lezers, redacteuren. Hij betoogde, dat het conflict waarin de VS en USSR grote tegenstanders zijn, niet kan eindigen op een andere

mede de Molukken in Berlijn in de zomer van het voorjaar. Hij beschouwt deze als een belangrijke verklaring voor onze beschaving en de enige veiligheid van een vrije wereld' is door Rusland bedreigd geworden. Hij zei dit op een tijdschrift van 7000 lezers, redacteuren. Hij betoogde, dat het conflict waarin de VS en USSR grote tegenstanders zijn, niet kan eindigen op een andere

IN BARCELONA
New York (APR). De hele wereld is in de haken, naar de gevechten worden hun kunnen te verliezen en naar vele duizden van de buitenwereld afgevoerd raken.

Linksboven bericht de krant 'Ambon Nieuws' over het begin van de opstand op de Zuid-Molukken. De opstand mislukte uiteindelijk. Veel Molukkers migreerden naar Nederland. Ze werden voorlopig in woonoordern ondergebracht. Op de foto rechtsboven is het woonoord Ybenbeer in een besneeuwd Friesland te zien, in het begin van de jaren '50. Niet alleen het weer was anders.

4 VERSLECHTERENDE VERHOUDING NEDERLAND-INDONESIË

De verhouding tussen Nederland en Indonesië verslechterde na 1949 snel. De voornaamste oorzaak van de verslechterende verhouding was wederzijds wantrouwen.

Dit wantrouwen werd aangewakkerd door beschuldigende artikelen in de pers over en weer. In Nederland werd erg negatief bericht over de ontwikkelingen in Indonesië, waar de nationalistten snel een einde hadden gemaakt aan de deelstaten. In de Indonesische pers zette men zich af tegen de nog in Indonesië aanwezige Nederlanders. De daar nog wonende en werkende Nederlanders werden ervan beschuldigd pogingen te doen hun macht in Indonesië te behouden. Zij kregen in toenemende mate te maken met onveiligheid op straat, intimidatie, huiszoekingen en arrestaties door de Indonesische politie.

Een gevolg was dat de afspraken die in 1949 over Nederlandse hulpverlening aan de jonge staat Indonesië waren gemaakt, niet volledig werden nagekomen.

Repatrianten naar Nederland

In de periode 1945-1962 verlieten ongeveer 300.000 Nederlanders en Indo-Europeanen ('Indische Nederlanders') Indonesië en trokken naar Nederland. Zij werden repatrianten genoemd. Deze uittocht was grotendeels het gevolg van de verslechterende verhouding tussen Nederland en Indonesië.

Al in het eerste jaar na de Japanse bezetting keerden ongeveer 45.000 Nederlanders naar Nederland terug. Dit wordt de eerste golf van repatrianten genoemd.

Na de soevereiniteitsoverdracht kwam een tweede, grotere golf repatrianten op gang: 90.000 in de jaren 1950-1951. Het waren niet alleen ambtenaren en beroepsmilitairen, maar ook gewone burgers, onder wie veel Indo-Europeanen. Zij zagen in een zelfstandig Indonesië geen veilige toekomst. Veel van deze repatrianten waren nog nooit in het 'vaderland' (Nederland) geweest.

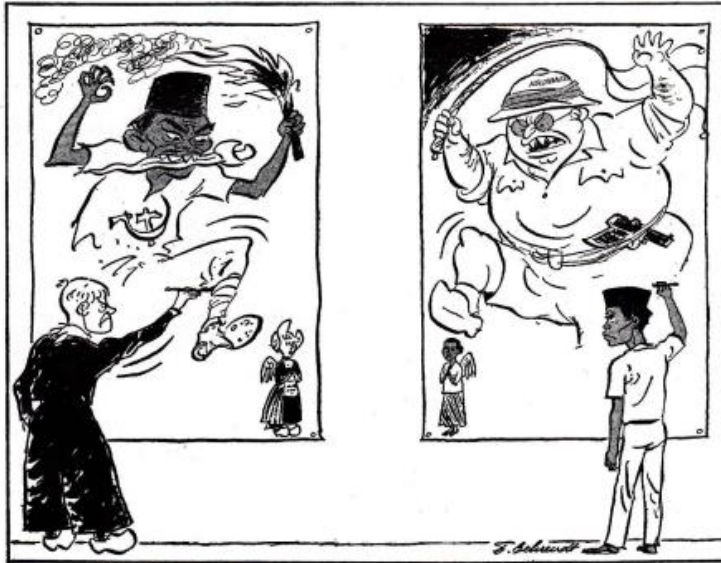
Nadat Indonesië in 1957-1958 de Nederlandse bedrijven had genationaliseerd, vertrok weer een golf repatrianten naar Nederland (63.000). Ook onder hen waren veel Indo-Europeanen.

De RMS wordt opgericht

Als reactie op de opheffing van de deelstaat Oost-Indonesië riepen Molukse leiders, gesteund door Molukse oud-KNIL-soldaten, op 25 april 1950 op Ambon de Republik Maluku Selatan (RMS, Republiek der Zuid-Molukken) uit. Dit zette de verhoudingen tussen Indonesië en Nederland verder onder druk. Op Ambon ontbrandde een strijd tussen Molukse oud-KNIL-soldaten en het Indonesische leger. Na hevige gevechten konden Indonesische troepen in december 1950 Ambon veroveren. De RMS-regering week uit naar het naburige - en veel grotere andere - eiland Ceram (Seram) en voerde daar nog dertien jaar guerrillastrijd.

Molukkers naar Nederland

Na de opheffing van het KNIL ging een deel van de militairen over naar het Indonesische leger, terwijl een ander deel werd gedemobiliseerd (ontslagen als militair). Maar tijdens de strijd op Ambon verbleven op Java nog 3500 Molukse oud-KNIL-soldaten. Zij wilden geen dienst nemen in het Indonesische leger en ook niet gedemobiliseerd worden in het gebied van de Republiek Indonesië. Zij wilden naar de Molukken of naar Nieuw-Guinea, maar daarvoor kregen zij geen toestemming, noch van de Indonesische, noch van de Nederlandse regering. De Molukse militairen spanden toen een proces aan tegen de Nederlandse staat en eisten een verbod om hen in het gebied van de Republiek te demobiliseren. De eis werd toegewezen. Daarop bracht de Nederlandse regering de militairen met hun gezinnen (in totaal ongeveer 12.500 mensen) in 1951 over naar Nederland. Op de dag van aankomst werden zij gedemobiliseerd en vervolgens in 'woonoorden' (meest barakkenkampen) gehuisvest. Hun verblijf in Nederland zou slechts 'tijdelijk' zijn, maar zij keerden nooit meer terug.

Tekenaar Fritz Behrendt publiceerde op 1 augustus 1961 deze tekening en schreef erbij: 'Hoogste tijd voor een revisie ...'

De politieke verhoudingen worden slechter

Ook op politiek gebied werden de verhoudingen steeds slechter. Indonesië nam een aantal anti-Nederlandse maatregelen:

- In 1956 zegde Indonesië de staatsrechtelijke unie met Nederland (de Nederlands-Indonesische Unie) op. In de Unie was, naast het Bahasa Indonesia, ook het Nederlands als officiële taal in Indonesië erkend. Door de opzegging werd het Bahasa Indonesia de enige officiële taal.
- In 1957-1958 nationaliseerde Indonesië de Nederlandse bedrijven (hiervóór al vermeld).
- In augustus 1960 verbrak Indonesië de diplomatieke betrekkingen met Nederland. Dat gebeurde tijdens een 'vlagvertoon'-reis van het Nederlandse vliegdek-schip 'Karel Doorman' naar Nieuw-Guinea (zie blz. oo).

De belangrijkste oorzaak van deze slechtere politieke verhoudingen was de Nieuw-Guinea-kwestie.

Tekenaar Eppo Doeve publiceerde op 6 januari 1962 in Elseviers Weekblad zijn visie op de toenemende spanningen tussen Nederland en Indonesië rond Nieuw-Guinea (Irian Barat genoemd door de Indonesiërs). Onder de tekening schreef hij 'Und wir fahren ...'. Welke overeenkomst ziet Doeve? In hoeverre klopt zijn vergelijking niet?

De Nieuw-Guinea-kwestie

Indonesië maakte aanspraak op Nieuw-Guinea, maar Nederland wilde aan Nieuw-Guinea vasthouden.

Voor Nederland gaven frustratie over het verlies van Indonesië, de wens toch een grote mogendheid te blijven en gevoelens van morele superioriteit (de oude voogdijgedachte) hierbij de doorslag, want Nieuw-Guinea was als kolonie economisch gezien niet erg waardevol.

Nederland liet blijken aan Nieuw-Guinea vast te houden door in de jaren 1950-1960 een *beschavingsoffensief* te voeren: de Papoea-bevolking van Nieuw-Guinea moest worden 'opgevoed' en voorbereid op latere zelfstandigheid (onafhankelijk van de Republiek Indonesië).

Soekarno beschouwde Nieuw-Guinea als deel van het grondgebied van Indonesië en accepteerde niet dat het onder vreemd gezag stond; bovendien kon hij door de strijd met Nederland over Nieuw-Guinea de aandacht van binnenlandse problemen afleiden.

Nadat Soekarno de macht aan zich getrokken had, werd het bezit van Nieuw-Guinea zowel voor Nederland als voor Indonesië een nationale prestigekwestie. Beide landen beten zich vast in de Nieuw-Guinea-kwestie. Het Nederlandse Nieuw-Guinea-beleid werd vooral bepaald door de minister van Buitenlandse Zaken, Joseph Luns (zie ook W7).

Tussen 1958 en 1962 escaleerde de Nieuw-Guinea-kwestie. Er dreigde om Nieuw-Guinea zelfs een oorlog uit te breken. Het Indonesische leger en de Indonesische marine infiltrerden in Nieuw-Guinea. Er werden soldaten aan land gezet en parachutisten gedropt. Daardoor zag Nederland zich genoodzaakt ook steeds meer militairen (uiteindelijk bijna 10.000 man) naar

➔ Nederland ging op de valreep van zijn koloniale tijdperk nog even de Papoea's beschaven. Dat was gemakkelijker gezegd dan gedaan. Het tv-programma *Andere Tijden* heeft daarover enige buitengewoon boeiende uitzendingen gemaakt, zie daarvoor het werkmateriaal bij dit hoofdstuk. Als een bewijs van beschaving worden op deze foto keurig in lijn marcherende Papoea-padvinders getoond in een optocht ter gelegenheid van Koninginnedag in Hollandia 1955.

Nieuw-Guinea te sturen. Vooral in de eerste helft van 1962 kwam het herhaaldelijk tot gevechten.

Nederlands Nieuw-Guinea wordt Indonesisch Irian Jaya

Amerikaanse bemiddeling, op initiatief van president John Kennedy, leidde in oktober 1962 tot overdracht van Nieuw-Guinea aan een Interimbestuur van de Verenigde Naties. Robert Kennedy, de broer van de Amerikaanse president, had aan minister Luns duidelijk gemaakt dat Nederland niet op steun van de VS hoefde te rekenen bij een oorlog tussen Nederland en Indonesië.

In mei 1963 droeg de VN het gebied over aan Indonesië. Bij de overdracht werd bepaald dat er in Nieuw-Guinea, voortaan Irian Jaya (West-Irian) genoemd, een 'volksraadpleging' zou komen over de vraag of het gebied bij Indonesië moest blijven of zelfstandig moest worden. In 1969 werd de 'volksraadpleging' gehouden. De uitslag was positief voor Indonesië, maar in Ne-

derland werd sterk getwijfeld aan de eerlijkheid van de gang van zaken bij de 'volksraadpleging'. Slechts ongeveer duizend uitgekozen Papoea's mochten stemmen.

Met het vertrek uit Nieuw-Guinea kwam een definitief einde aan een directe koloniale verhouding tussen Nederland en Indonesië.

➔ En het laatste woord en beeld is aan tekenaar Opland die op 30 april 1963 in *de Volkskrant* afscheid nam van ons laatste restje Nederlands-Indië, dat op 1 mei 1963 in Indonesische handen kwam, na een periode van zeven maanden interim-bestuur door de Verenigde Naties. Opland schreef onder zijn tekening: 'Dag Koninginnedag ...!'

